

Rektor
Högskolan i Gävle
801 76 Gävle

Maud Quist
BESLUT

2004-12-16
Reg.nr 641-4677-03

Ansökan om rätt att utfärda socionomexamen

Högskolan i Gävles ansökan om rätt att utfärda socionomexamen avslås.

Ansökan

Högskolan i Gävle ansökte i oktober 2003 om rätt att utfärda socionomexamen. För granskning av ansökan har Högskoleverket anlitat tre sakkunniga: professor Stina Johansson (ordförande) från Umeå universitet, professor Hans Swärd från Lunds universitet och Per-Olof Forsblom, ordförande för Föreningen Sveriges socialchefer och utvecklingschef i Uppsala kommun.

De sakkunniga har granskat högskolans ansökan med bilagor samt kompletterande material som de begärt in. Vid besök på högskolan har intervjuer med ledning, lärare, studenter och en representant från kommunförbundet. De sakkunniga har lämnat sitt yttrande till Högskoleverket, vilket bifogas.

Bedömning

De sakkunniga bedömer att högskolan inte har tillräckliga förutsättningar för att ge socionomexamen. Det beror på att lärarkompetensen inom inriktningarna mot barn, familj och missbruk är otillräcklig. Det finns inte heller några garantier eller skrivna avtal som säkerställer att studenterna kommer att få praktikplatser. De sakkunniga bedömer vidare att många moment i den tilltänkta utbildningen ännu i hög grad är på visions- och planeringsstadiet och skulle behöva konkretiseras ytterligare. Inslaget av internationell kurslitteratur och internationella perspektiv skulle också behöva ökas.

Beslut

Högskoleverket instämmer i de sakkunnigas yttrande och beslutar att avslå Högskolan i Gävles ansökan om rätt att utfärda socionomexamen.

Detta beslut har fattats av universitetskanslern Sigbrit Franke efter föredragning av utredare Maud Quist i närvaro av kanslichef Lennart Ståhle och avdelningschef Ragnhild Nitzler.

HÖGSKOLEVERKET

BESLUT

2004-12-16

Reg.nr 641-4677-03

Sid 2

Sigbrit Franke

Maud Quist

Kopia till:

Utbildningsdepartementet

De sakkunniga

Bedömargruppens yttrande över ansökan från Högskolan i Gävle om rätt att utfärda socionomexamen

Högskoleverket har utsett professor Stina Johansson (ordförande) från Umeå universitet, professor Hans Swärd från Lunds universitet och Per-Olof Forsblom, ordförande för Föreningen Sveriges socialchefer och utvecklingschef i Uppsala kommun att som sakkunniga medverka i bedömningen av ansökan från Högskolan i Gävle om rätt att utfärda socionomexamen. Som sekreterare har Maud Quist från Högskoleverket medverkat.

Högskolans ansökningshandlingar har granskats och ett platsbesök gjordes 2004-09-22, då intervjusamtal med ledning, lärare, studenter och en representant från kommunförbundet fördes. På basis av den informationen och med utgångspunkt i de kvalitetsaspekter som redovisas i Högskoleverkets rapport 2001:4R lämnar de sakkunniga följande yttrande.

Beskrivning

Institutionen för vårdvetenskap och sociologi vid Högskolan i Gävle är organiserad i tre ämnesavdelningar: vårdvetenskap, medicinsk vetenskap och sociologi och ett institutionskansli. Vid avdelningen för sociologi, som ansvarar för den planerade socionomutbildningen, fanns vid tiden för platsbesöket 17 lärare varav fem fast anställda och två vikarierande lektorer, samtliga disputerade i sociologi. Därtill är två gästprofessorer och en adjungerad professor knutna till avdelningen. Dessa deltar dock i dagsläget inte i undervisningen. Lektorerna har vanligtvis 20 till 50 procent tid inom tjänsten avsatt till forskning. En lektor har dock undervisning till 100 procent. Två av de sex adjunkterna genomgår samtidigt forskarutbildning vid andra lärosäten. Dessutom sker viss undervisning av en doktorand i socialt arbete.

Lärare i pedagogik, psykologi, statsvetenskap och juridik från andra institutioner på högskolan kommer också att undervisa i det planerade socionomprogrammet. Programansvarig ansvarar för att beställa kurser som ingår i programmet av respektive institution. Det ställer höga krav på den programansvarige att koordinera utbildningen så att en röd tråd kan följas.

Under hösten 2004 utlyses två halvtidslektorat i socialt arbete; med inriktning mot barn och familj respektive inriktning mot missbruk; samt en professur i sociologi med inriktning mot socialt arbete. Dessutom avser de att utlysa en doktorandtjänst.

Den planerade socionomutbildningen är en utveckling av det redan existerande sociala omsorgsprogrammet. Från och med hösten 2004 kan studenterna söka till sociala omsorgsprogrammet 120 p/socionomprogrammet 140 p med sociologi som huvudämne. Studenterna informeras om att de kommer att kunna välja inriktning antingen mot social omsorgsexamen 120 poäng eller socionomexamen 140 poäng, under förutsättning att högskolan erhåller examensrätt för socionomexamen. På programmet för social omsorg finns idag 60 platser. Söktrycket är enligt uppgift mycket stort men man har inga planer på att utöka antalet studieplatser.

Programmet omfattar ett obligatoriskt basblock om fyra terminen där studenterna tillägnar sig allmänna baskunskaper för det sociala arbetet. På termin 5 och 6 ges studenterna möjlighet till

profilering genom att välja två av fyra temaområden: barn och familj, åldrande, funktionshinder samt missbruk. I varje students profilering ingår dessutom val av praktikplacering (2x10 poäng) samt val av uppsatsämne under termin 7.

Utbildningen är arrangerad som en distansutbildning på heltid, med studiegrupper om sex personer kopplade till olika regionala lärcentra. Studiegrupperna med roterande ordförandeskap fungerar enligt uppgift bra, man träffas en till två gånger i veckan och arbetar problembaserat med en uppgift att lösa gemensamt. Själva grupprocessen är en central del i utbildningen. Utbildningen har som ett delmål att stärka den personliga utvecklingen och ge studenterna ett instrument för reflexion bl.a. genom att arbeta med en personlig dagbok och en studiegruppdagbok. Till distansutbildningens natur hör att studenterna inte träffar sina lärare särskilt ofta mer än i början och slutet av en kurs. Enligt studenterna är det dock lätt att nå sin kontaktlärare/handledare per telefon, e-post eller via den webbaserade kommunikationsplattformen Blackboard. Läraren kan också stödja gruppen när särskilda behov finns. Lokalerna på de regionala lärcentrummen är enligt uppgift ändamålsenliga och tillgången till datorer, skrivare och kopieringsmaskiner tillfredsställande.

Ambitionen är att integrera teori och praktik redan från början i utbildningen och att yrkesverksamma ska delta i undervisningen. Man har en vision om att inrätta ett kunskapscentrum, en modell för att åstadkomma samverkan mellan teori och praktik och för att skapa möten mellan studenter, forskare och praktiker. Det föreslagna kunskapscentrat ska vara lokaliserat till institutionen och ha en stark koppling till den nya socionomutbildningen. Utöver högskolan ska landstinget, försäkringskassan, länsarbetsnämnden, kommunförbundet, regionala FoU-enheter samt eventuellt ytterligare myndigheter och organisationer medverka.

Praktik om 2 x 10 veckor på samma praktikplats ingår i utbildningen. Det är ett önskemål att praktikhandledarna själva ska ha social omsorgsutbildning/socionomutbildning. De är ofta enhetschefer eller biståndshandläggare vid praktik inom sociala omsorgsprogrammet. Praktikplatser finns till viss del etablerade idag inom social omsorg (med inriktning mot äldre och funktionshindrade), men nya behöver ordnas inom området socialt arbete. Uppskattningsvis ca 20-25 nya praktikplatser behövs, beroende på vilken inriktning studenterna väljer. Det finns ännu inga skrivna avtal om praktikplatser. Institutionen har en särskild lärare som ansvarar för att skaffa praktikplatser. Institutionen har planer på att skaffa en kommunal kontaktperson för att etablera praktikplatser inom socialtjänsten. Vidare planerar de att arrangera workshops med företrädare för socialtjänst, skola och sjukvård från de tio kommunerna inom länet för att få nya praktikplatser. Kommunala representanter har varit med och planerat socionomutbildningen som alltså är förankrad bland dem. Enligt kommunförbundets representant är kommunerna i regionen beredda att vara med och satsa och erbjuda praktikplatser. Kommunen ser det som en kompetenshöjning att tillhandahålla handledare. Handledarna ersätts genom att erbjudas kurser och mindre forskningsprojekt.

Studenterna upplever att de har goda möjligheter till inflytande både på utbildningens innehåll och upplägg. Kursvärderingar görs på nätet, sammanställningar av dessa görs sedan och en grupp där studenterna finns representerade går igenom dem. När man deltar i möten som studentrepresentant får man resan till högskolan betald.

Intresset bland studenterna för att förlägga en del av studierna utomlands är lågt, oftast beroende på familjesituationen. Studenterna har dock fått information genom högskolans internationella sekretariat om vilka möjligheter till praktiktjänstgöring som finns utomlands.

Några lärare har på eget initiativ deltagit i internationella lärarutbyten. Det finns ett visst motstånd mot engelsk kurslitteratur bland studenterna.

Bedömning

Socionomutbildningarna har hittills varit uppbyggda kring huvudämnet socialt arbete där social omsorg på några lärosäten kunnat ingå som en del. Vid Högskolan i Gävle planerar man för en ny variant som är en kombination av social omsorg och sociologi med sociologi som huvudämne. På så vis avviker man från den praxis som har utvecklats att socialt arbete är huvudämne. Detta är dock inget hinder då huvudämnet inom socionomexamen inte regleras i examensordningen. Frågan om socialt arbete är alltså inte någon huvudfråga, det finns många utbildningar runt om i världen som har t.ex. social administration, socialpolitik osv. som dominerande ämne.

Avgörande för att få rätten att utfärda socionomexamen är att lärosätet kan erbjuda utbildning som ger kunskap av sådan ämne-teoretisk bredd och djup att de blivande socionomerna efter examen kan utföra ett professionellt arbete i olika människobehandlande organisationer. Den blivande socionomen behöver teoretiska kunskaper från olika discipliner som gör det möjligt att analysera, förstå och etiskt reflektera över sociala fenomen. Vidare behövs yrkesrelaterade färdigheter avpassade för socialt arbete i ett ständigt föränderligt samhälle. Viktigt är också att utbildningen förbereder studenten för att kunna delta i det vetenskapliga samtalet och i samhällsdebatten kring det sociala arbetets problem, i såväl internationella som nationella och lokala fora.

En övergång från social omsorgsexamen till socionomexamen innebär en vidgning av utbildningens innehåll. Man har sedan tidigare en väl etablerad och väl fungerande social omsorgsutbildning med inriktning mot äldre och funktionshinder. Dagens utbildning verkar hålla en tillfredsställande kvalitet med avseende på ämnesdjup, ämnesbredd, forskningsanknytning och pedagogiskt upplägg. Däremot saknar man erfarenhet av att bedriva utbildning inom områdena barn, familj och missbruk.

Institutionen har idag tillgång till kompetenta lärare och en god forskningsanknytning inom sociologi och inom social omsorg, dvs. med inriktning mot äldre och funktionshindrade. Men vi anser att lärarkompetensen och forskningsanknytningen inom områdena barn, familj, missbruk och socialt arbete behöver förstärkas. Institutionen har visserligen en nytillträdd prefekt som med rätt stöd skulle kunna utveckla utbildningen i positiv riktning. Han kommer också att tillföra kompetens inom socialt arbete och förstärka de internationella kontakterna och perspektiven. Men vid tidpunkten för vår bedömning hade det ännu inte influerat verksamheten och de dokument vi hade som underlag för vår bedömning. Tillsättningen av de utlysta två halvtidslektoraten och professuren kommer förhoppningsvis också att bidra till kompetensutveckling. Vidare tycker vi det är angeläget att de professorer som är knutna till ämnesavdelningen sociologi deltar i grundutbildningen, vilket de inte gör idag.

En viktig del av utbildningen är praktiken som är en flaskhals när det gäller att få fram tillräckligt antal relevanta praktikplatser av god kvalitet, vilket nationellt sett är ett problem. Sedan tidigare har man visserligen etablerade kanaler för praktik inom äldreomsorg och funktionshinder, men det finns ingen garanti eller skrivna avtal som säkerställer att studenterna kommer att få tag på praktikplatser även inom barn, familj och missbruk. Vi anser det nödvändigt att man försäkras om detta på ett mer formellt plan och inte enbart litar på

vällovliga löften. Det krävs att högskolan tar ett samlat grepp för att försäkra sig om tillräckligt antal praktikplatser, att avtal för detta skrivs att det finns tillgång till tillräckligt många kompetenta handledare och att man har tillräckligt attraktiv ersättning att erbjuda kommunerna.

Vi fick intryck av att institutionen på ett ärlig och öppet sätt redovisar för studenterna hur utbildningen håller på att anpassas till att bli en socionomutbildning, men också att de inte kan garantera om och när de kommer att få rätt att utfärda socionomexamen. Å ena sidan kan det vara förutseende att anpassa utbildningens innehåll mot en socionomexamen redan nu. Å andra sidan kan det vara ett problem att identifiera vilka yrkesroller utbildningen förbereder för i det skede då den är en hybridvariant, dvs. en delvis modifierad social omsorgsutbildning och ännu inte en fullödlig socionomutbildning.

Högskolan i Gävle bedömer visserligen att det finns en efterfrågan på socionomutbildning både bland studenter och på arbetsmarknaden. Men vi vill poängtera att det ur avnämarperspektiv också finns ett stort behov av akademisk kompetenshöjning bland chefer inom äldreomsorgen. Vilket skulle motivera att fortsätta att satsa på den väl fungerande utbildningen i social omsorg som man har idag.

Sammanfattningsvis är vårt intryck av att planerna på den nya socionomutbildningen ännu i allt för hög grad är i sin linda. Många moment i den tilltänkta utbildningen befinner sig fortfarande på visions- och planeringsstadiet och skulle behöva konkretiseras tydligare. Det är svårt att få en klar bild av hur progressionen i utbildningen säkerställs, t.ex. återkommer samma kurslitteratur på flera kurser. Vi tycker också att den planerade utbildningen innehåller ovanligt lite av socialpolitik och psykologi. Det är en låg grad av internationalisering i verksamheten med lite internationell kurslitteratur och internationella perspektiv i utbildningen då det gäller socialt arbete. Dessutom saknas den kompetens som vi menar krävs för att driva en socionomutbildning med alla de fyra planerade inriktningarna inom det befintliga lärarkollegiet.

Vår slutsats är att högskolan i Gävle inte är mogen för att utfärda socionomexamen.

För bedömargruppen

Umeå december 2004

Stina Johansson